

REPUBLIKA SLOVENIJA
VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE

Gregorčičeva 20–25, SI-1001 Ljubljana

T: +386 1 478 1000

F: +386 1 478 1607

E: gp.gs@gov.si

<http://www.vlada.si/>

Številka: 61500-4/2016/3

Datum: 1. 12. 2016

STRATEGIJA

RAZVOJA NACIONALNEGA PROGRAMA FILMSKE VZGOJE

KAZALO

1 Splošni del.....	3
1.1 Utemeljitev razlogov za pripravo strategije razvoja nacionalnega programa filmske vzgoje in ocena stanja.....	3
1.2 Opredelitev filmske vzgoje	5
1.3 Formalne in neformalne oblike filmske vzgoje	7
1.3.1 Filmska vzgoja v vzgojno-izobraževalnem sistemu	7
1.3.2 Kroskurikularna umestitev filma in avdiovizualnih medijev v izobraževalni proces	10
1.3.3 Filmska vzgoja v okviru izvajanja kulturnih programov in projektov	10
1.4 Usposabljanje strokovnih delavcev v izobraževanju in kulturi	11
1.5 Povezovanje vzgojno-izobraževalnih zavodov in izvajalcev filmskovzgojnih programov in projektov.....	12
1.6 Cilji in ukrepi.....	12
2 Posebni del.....	17
2.1. Vsebinske zasnove in specifični elementi s področja filma in avdiovizualnih dejavnosti	17
2.1.1 Osnovnošolsko izobraževanje	17
2.1.1.1 Elementi filma in avdiovizualnih dejavnosti v okviru podajanja vsebin s področja umetnosti	17
2.1.1.2 Elementi filma in avdiovizualnih dejavnosti v okviru podajanja vsebin s področja medijev	18
2.1.1.3 Specifični elementi samostojne filmske vzgoje	19
2.2 Srednješolsko izobraževanje	20
2.2.1 Srednje šole in gimnazije: večja vključitev področja filma v obvezne izbirne vsebine in interesne dejavnosti.....	20
2.2.2 Specifični elementi filma in avdiovizualnih dejavnosti v okviru umetniških gimnazij in strokovno usmerjenih srednješolskih dejavnosti	20
2.2.3 Specifični elementi samostojne filmske vzgoje	20

1. SPLOŠNI DEL

1.1 Utemeljitev razlogov za pripravo strategije razvoja nacionalnega programa filmske vzgoje in ocena stanja

Film je eden najbolj razširjenih umetnostnih, kulturnih, družbenih, razvedrilnih in industrijskih fenomenov našega časa. Čeprav je v ospredju filmske vzgoje obravnava filma kot umetnosti, niso nič manj pomembne njegove lastnosti kulturnega objekta, množičnega medija, ekonomske kategorije, tehničnega proizvoda ali sredstva za zabavo in razvedrilo. Obravnava vseh navedenih dejavnikov kot prvin filmske vzgoje naj bi si bila v ključnih poudarkih precej sorodna v formalnem in tudi neformalnem segmentu. V obeh oblikah je bistvena krepitev zavesti, da filmska vzgoja vpliva na družbeno, etično, intelektualno, multikulturno in čustveno integriteto posameznika ter tako sooblikuje možnosti kritičnega samozavedanja in razumevanja sveta.

Podlaga za Strategijo razvoja nacionalnega programa filmske vzgoje (v nadaljnjem besedilu: Strategija) so:

- Resolucija o nacionalnem programu za kulturo 2014–2017 (RENPK14-1)¹, ki v poglavju Kulturno-umetnostna vzgoja opredeljuje ukrep umestitve filmske vzgoje v vzgojno-izobraževalne kurikule ter druge ukrepe, povezane z izvajanjem projektov filmske vzgoje;
- Nacionalne smernice za kulturno-umetnostno vzgojo v vzgoji in izobraževanju², ki opredeljujejo pomen kulturno-umetnostne vzgoje in njeno vlogo pri izboljšanju kakovosti izobraževanja in razvijanju posameznikove ustvarjalnosti ter poudarjajo pomen umetnosti in kulture za družbo 21. stoletja.

Vsebinska izhodišča za Strategijo so naslednji dokumenti:

- evropska študija britanskega filmskega inštituta British Film Institute o filmski vzgoji (Framework for film Education)³;
- poročilo osrednje francoske filmske ustanove Centre National du Cinéma et de l'image animée o evropski politiki o vzgoji za film (Pour une politique européenne d'éducation au cinéma)⁴;
- poročilo o projektu filmske vzgoje, financiranem v okviru razpisa Nove karijerne perspektive II⁵.

Filmska vzgoja je kot ključni dejavnik filmske pismenosti izpostavljena tudi v programu Ustvarjalna Evropa pri Evropski komisiji, kjer se pri oblikovanju smernic za določanje pogojev in meril posameznih podpornih sklopov avdiovizualnim programom in projektov v okviru podprograma Media upoštevajo elementi filmske pismenosti in vzgoje. Elementi filmske vzgoje so tako vključeni v posamične razpisne sklope, katerih cilj je večati prisotnost in dostopnost evropskih filmskih in avdiovizualnih del ter razvijati občinstvo.

Javni interes za vključitev filmske vzgoje v izobraževalni program je vzpostavitev pogojev za strokovno, sistematično in kontinuirano izvajanje vzgojno-izobraževalnih dejavnosti, ki bi pripeljali do razumevanja, uporabe in vrednotenja filmskih in avdiovizualnih del ter avdiovizualnih vsebin v kinematografski distribuciji, v medijih na različnih nosilcih in formatih ter platformah. S temi vsebinami se srečujejo otroci in mladi v vsakdanjem življenjskem okolju in v okviru vzgojno-izobraževalnih dejavnosti.

¹ Uradni list RS, št. 99/13.

² <http://www.zrss.si/kulturnoumetnostnavzgoja/publikacija.pdf>

³ <http://www.bfi.org.uk/screening-literacy-film-education-europe>

⁴ <http://www.cnc.fr/web/fr/rapports/-/ressources/5198394>

⁵ <http://artkinomreza.si/wp-content/uploads/2015/11/Kon%C4%8Dno-poro%C4%8Dilo-NFVP-s-priporo%C4%8Dili-razvoja.pdf>

Filmska vzgoja ima v Sloveniji dolgoletno tradicijo⁶, saj prvi sistematični programi segajo v šestdeseta leta prejšnjega stoletja. Po osamosvojitvi je sledilo daljše zatišje, danes pa smo priča porastu filmskovzgojnih programov in projektov, ki jih povečini izvajajo različni javni zavodi, nevladne organizacije in zasebni zavodi v okviru javno podprtih programov, zlasti s področja kulture v šolskem in tudi zunajšolskem času. S tem v zvezi je treba poudariti, da se je odnos do področja filmske vzgoje z vidika kulturne in tudi izobraževalne politike začel spreminjati v zadnjih letih, zlasti ob novih mednarodnih dokumentih in raziskavah kulturno-umetnostne vzgoje (v nadaljnjem besedilu: KUV), ki poudarjajo pomen trajnostnega razvijanja in poznavanja različnih področij kulture in s tem povezanega spodbujanja ustvarjalnosti in inovativnosti. Povečuje se zanimanje za dejavnosti na področju filma in avdiovizualne kulture ter tudi za vključevanje filma v izobraževalne vsebine vzgojno-izobraževalnih zavodov (v nadaljnjem besedilu: VIZ).

Večji razmah projektov filmske vzgoje s področja financiranja javnih kulturnih programov in projektov je na podlagi javnih razpisov spodbudil Slovenski filmski center, javno agencijo Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: SFC). V okviru zakonsko določenih nalog v skladu z Zakonom o Slovenskem filmskem centru, javni agenciji Republike Slovenije⁷ (v nadaljnjem besedilu: ZSFCJA) SFC med drugimi zakonsko določenimi nalogami spodbuja razvoj filmske in avdiovizualne kulture, razvoj visokošolskega izobraževanja za umetniške poklice s področja avdiovizualnih dejavnosti in razvoj filmske vzgoje. Prav tako je Ministrstvo za kulturo v obdobju od leta 2010 načrtno spodbujalo programe kulturno-umetnostne vzgoje in med njimi tudi programe filmske vzgoje. V okviru razpisa Nove karijerne perspektive II⁸ je Ministrstvo za kulturo z ukrepom za dvig zaposljivosti in podporo brezposelnih in samozaposlenih mladih na področju kulture, ki ga je delno financirala Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada, podprlo projekt filmske vzgoje, ki ga je izvedla Art kino mreža Slovenije. V okviru programa, financiranega na podlagi javnega razpisa Nove karijerne perspektive II. in namenjenega filmski vzgoji na celotnem ozemlju Republike Slovenije, je bilo 16.406 predšolskih otrok, učencev in dijakov deležnih brezplačne filmske vzgoje.

Projekti filmske vzgoje so vključeni tudi v druge javne razpise Ministrstva za kulturo, s katerimi to uresničuje cilj večje prepoznavnosti in dostopnosti evropskih in slovenskih avtorskih, umetniških in kinotečnih filmov ter promocije teh del prek filmskih festivalov. Pedagoški in andragoški programi so vključeni v programe dela javnih zavodov na področju filma in avdiovizualne kulture.

Filmsko vzgojo na ravni lokalnih samoupravnih skupnosti v celoti ali v soorganizaciji z drugimi izvajalci, zlasti nevladnimi organizacijami in projekti, izvajajo javni zavodi v ustanoviteljstvu občin.

Programov filmske vzgoje je vsako leto več, prav tako tudi udeležencev. Podatki SFC o sofinanciranju projektov filmske vzgoje kažejo, da gre za najhitreje rastoče področje v primerjavi z drugimi vsebinskimi sklopi, ki jih sofinancira SFC, vendar pa je treba poudariti, da gre pri tem za določeno prerazporeditev sredstev iz sklopov financiranja realizacije oziroma ustvarjanja in produkcije filmov na druga področja.⁹

Ne glede na podatke o stalni rasti števila udeležencev programov in projektov filmske vzgoje na letni ravni pa izvajanje filmske vzgoje še zdaleč ne zajema celotne ali vsaj večinske

⁶ Borčič, M. (2007). Filmska vzgoja na Slovenskem. Spomini in pričevanja 1955–1980. Umco, Ljubljana.

⁷ Uradni list RS, št. 77/10, 40/12 – ZUJF in 18/13 – odl. US.

⁸ http://www.mk.gov.si/si/o_ministrstvu/javne_objave/javni_razpisi/?tx_t3javnirazpis_pi1%5Bshow_single%5D=1664

⁹ Podatki o udeležbi otrok v programih in projektih filmske vzgoje so dostopni le za javno sofinancirani del teh projektov. V letu 2011 je SFC sofinanciral 12 prijaviteljev s 13 projekti v vrednosti 30.000 EUR. V letu 2012 je podprl 13 prijaviteljev za programe filmsko kulturne vzgoje, in sicer v skupni vrednosti 50.000 EUR. V letu 2012 je bilo v programe filmsko kulturne vzgoje vključenih v celoti 70.195 obiskovalcev oziroma udeležencev delavnic. Leta 2013 se je vsota za sofinanciranje 14 projektov povečala na 71.500 EUR, leta 2014 pa se je skoraj podvojila in sicer je bilo projektom filmske vzgoje namenjenih že 140.000 EUR, izbranih pa je bilo kar 30 projektov. V letu 2013 je bilo v projekte filmske vzgoje vključenih čez 90.000 udeležencev, od tega nekaj čez 70.000 obiskovalcev projektov, ki jih je sofinanciral SFC. V letu 2015 je SFC na javnem razpisu dodelil 141.500 EUR za 27 izbranih projektov.

populacije otrok in mladih v državi. Značilnost večine projektov in programov filmske vzgoje v Sloveniji je nekontinuiranost, nesistematičnost in naključnost. Smernic za kakovostno izvajanje filmske vzgoje ni, programi in projekti filmske vzgoje pa niso dolgoročno strateško podprti. V šolske kurikule praviloma niso vključeni. Izvajanje teh programov je tako odvisno od izbire nosilca projekta ali programa, obsega in namena projekta ter volje in možnosti strokovnih delavcev.

Namen Strategije je, da s predlaganimi cilji in ukrepi zagotovi dostopnost, sistematičnost in dolgoročnost filmske vzgoje ter ponudi predloge za kakovostno in strokovno izvajanje filmskovzgojnih programov v okviru kurikulumu in učnih načrtov ter tudi v okviru kulturnih ustanov.

1.2 Opredelitev filmske vzgoje

Film je ena izmed oblik umetnosti, poimenovana tudi kot sedma umetnost, katere značilnost je, da v sebi združuje vse preostale (do njenega izuma obstoječe) umetnosti. Ob tem je bistveno, da je film uspel razviti lasten, avtentičen in neodvisen izraz. Za njegovo analizo in preučevanje so tako potrebna ustrezna sredstva refleksije. Film je tudi kulturna dobrina, sredstvo sporočanja in fenomen industrije zabave, ki bistveno določa današnji čas, zato naj bi si v vzgojnem procesu prizadevali zaobjeti in ponuditi v premislek čim več njegovih razsežnosti. Otroci in mladostniki so ob začetnih srečanjih z različnimi oblikami filmske vzgoje praviloma že porabniki filma oziroma avdiovizualne ustvarjalnosti. Šola oziroma kulturna ustanova ni tista, ki otroke začene učiti gledati, temveč predvsem vzpostavlja mehanizme za poglobljanje, krepitev ali spreminjanje obstoječih gledalskih navad. Filmska vzgoja je osnovni ustvarjalni sestavni del širše avdio-vizualne oziroma filmske pismenosti, ki omogoča sprejemanje vseprisotnih gibljivih slik v sodobni družbeni stvarnosti, in sicer kot del učnega procesa, kot način komunikacije in kot zabave. Avdiovizualna pismenost je postala enako bistvena in nepogrešljiva, kot je pismenost v smislu pisane besede.

Pri študiji Framework for Film Education (glej opombo št. 3) je British Film Institute izhajal iz definicije filmske pismenosti, opredeljene kot *»raven razumevanja filma, sposobnost zavestnega izbora filmov, osnovanega na želji po spoznavanju, kompetentnost kritičnega gledanja filma in analize njegove vsebine, tako iz kinematografskih kot tehničnih vidikov ter sposobnost uporabe (manipulacije) filmskega jezika in tehničnih virov za produkcijo gibljivih slik«*.

Filmska vzgoja predstavlja poučevanje in preučevanje filma ter filmsko ustvarjanje, ki lahko poteka kot organiziran, reden in sistematičen vzgojno-izobraževalni proces v formalni obliki (v okviru šolskih dejavnosti) ali v neformalni obliki (zunajšolske oziroma pristočasne dejavnosti) ali kot priložnostno učenje¹⁰. Poteka lahko samostojno v VIZ ali v povezavi z izvajalci kulturnih programov in projektov. V vseh navedenih primerih je rezultat filmske vzgoje višja raven filmske pismenosti.

Namen filmske vzgoje je vzgojiti kritičnega in ustvarjalnega gledalca, ki film razume in je sposoben svoje razumevanje filma izraziti z besedami ali ga kako drugače ustvarjalno interpretirati. Programi in projekti filmske vzgoje ponujajo mladim gledalcem oporo pri dolgotrajnem procesu razvijanja te sposobnosti ter vključujejo veliko mero samoiniciativnosti, vztrajnosti in raziskovanja.

Pri filmski vzgoji sta, tako kot pri vzgoji o drugih umetnostnih zvrsteh, navzoča dva pristopa:

¹⁰ V Strategiji so uporabljene definicije vseh treh tipov učenja/znanja, kot se uporabljajo v slovenski literaturi (publikacije Centra za poklicno izobraževanje): formalno, neformalno in priložnostno učenje. To so prirejeni prevodi definicij OECD (OECD, Werquin, 2007: <http://www.oecd.org/edu/skills-beyond-school/41834711.pdf>) in najnovejših Unescovih smernic: UNESCO Guidelines for the Recognition, Validation and Accreditation of the Outcomes of Non-formal and Informal Learning 2012: <http://unesdoc.unesco.org/images/0021/002163/216360e.pdf>).

- vzgoja/poučevanje o/za umetnost/i in
- vzgoja/poučevanje z/skozi umetnost/jo¹¹.

Oba pristopa lahko oplemenitimo s partnerskim sodelovanjem VIZ ter izvajalcev kulturnih programov in projektov, kar je eden od elementov kakovostne filmske vzgoje.

Za izvajanje **kakovostnih projektov in programov filmske vzgoje** so poleg navedenega pomembni jasna določitev smernic glede tega, kateri so glavni elementi in vprašanja filmske vzgoje, ter aktivno gledanje filmov, refleksija in pozitivno doživljanje filma.

Aktivni ogled filma predpostavlja ustrezno vnaprejšnjo pripravo, ki naj bi po eni strani vzbudila otrokova pričakovanja, po drugi pa skušala doseči območje njegove senzibilnosti. Tako lahko vzgojimo radovednega gledalca, dovetnega za vsebinske in oblikovne poudarke izbranega filmskega dela. Njegova pripravljenost za komunikacijo in interpretacijo prihaja do polnega izraza v končnem premisleku oziroma pogovoru o filmu.

Refleksija kot nujni sestavni del filmskega doživetja lahko vključuje tudi posredovanje znanja o ključnih filmskih izraznih sredstvih, estetskih komponentah, družbenih vidikih ali zgodovini filma, vendar na dialoški način, skozi prakso gledanja filmov. Refleksija je tudi priložnost za povezovanje filma z gledalčevim kontekstom (družba in osebni vsakdan), preostalimi umetnostmi in drugimi učnimi predmeti (prehajanje v izobraževanje skozi film ali s filmom). V refleksiji naj bosta vključena tudi osebna izkušnja, izražanje čustev. Najvišja stopnja refleksije je sposobnost mladega gledalca, da analizira spodbude svojega doživljanja in dejavnike, s katerimi je bilo to doseženo (družbeni kontekst in avtorjev izraz).

Osnovne elemente filmske vzgoje najlažje opredelimo s temeljnimi vprašanji, s katerimi se ob izvajanju filmske vzgoje srečujemo:

- 1) *Kaj je film?* – vprašanje o bistvenih značilnostih filma, s katerimi lahko film obravnavamo kot samosvoj kulturni, umetniški in družbeni način izražanja.
- 2) *Kako se je film razvijal?* – vprašanje razpiranja zgodovinske perspektive, dobrodošle za razumevanje kinematografije v vseh njenih razvojnih fazah.
- 3) *Kaj so filmske vrste, panoge, zvrsti oziroma žanri?* – vprašanje delitve kinematografije po ključnih prvinah, s katerimi se filmi medsebojno razlikujejo.
- 4) *Kako film doživljamo in kako ga razumemo?* – vprašanje intuitivnega in kritičnega sprejemanja: zaznavanje ter čutno dojetje posameznega filmskega dela po eni strani ter razumevanje njegove vsebine, zgodbe in ideje po drugi.
- 5) *Kako lahko svoja doživetja filma izražamo?* – vprašanje kritičnega premišljevanja filmskih vtisov, pripovedi in vrednot ter poskus njihovega ustnega ali pisnega izražanja.
- 6) *Kaj je filmski izraz oziroma njegove posebnosti?* – vprašanje oblikovnih oziroma formalnih določil filma, s katerimi se ustvarja filmski pomen in vzpostavljajo načini filmske reprezentacije.
- 7) *Kaj je film kot umetnost?* – vprašanje filmske estetike oziroma določanja prvin, potrebnih za razumevanje avtonomne ustvarjalne in kulturne vrednosti filma.

¹¹ Vzgoja v umetnosti oziroma za umetnost predstavlja KUV kot vrednoto samo na sebi. Gre za sistematično učenje spretnosti in znanj, načinov mišljenja ter prikaz različnih umetniških form: v primeru filmske umetnosti otroci in mladi spoznavajo različne filme, tehnike, žanre in tako pridobijo neposredne izkušnje z različnimi umetnostnimi zvrstmi, npr. izdelava animiranega filma, snemanje filma ... V okviru tega pristopa gre tudi za spodbujanje mladih talentov za naslednjo generacijo ustvarjalcev in drugih izvajalcev pri filmu. Ta pristop je jedro ključne kompetence Kulturna zavest in izražanje.

Pri vzgoji z/skozi umetnost gre za uporabo KUV za druge namene. Tu ločimo tri glavne koncepte:

- pomen KUV za razvoj kognitivnih sposobnosti ter za transfer med umetnostjo in drugimi področji (raba različnih učnih slogov, spodbujanje ustvarjalnosti na neumetniških področjih itd.);
- pomen KUV za družbo (trajnostni razvoj, državljanska vzgoja itd.);
- pomen KUV za ekonomski razvoj (inovativna in ustvarjalna družba, kreativne industrije itd.).

Vir: Požar Matijašič, N., in Bucik, N (ur.) (2008). *Kultura in umetnost v izobraževanju – popotnica 21. stoletja*. Ljubljana: Pedagoški inštitut.

- 8) *Kako film obravnava družbena vprašanja, kako psihološke probleme?* – izgradnja filmskih likov in njihova umestitev v družbeno okolje; vprašanje zasnove razmerja med človekom in svetom, vzpostavitev lika kot posameznika in kot predstavnika različnih družbenih formacij.
- 9) *Kaj je kinematografija? Skozi katere faze gre film od scenaristične zamisli, produkcije do prikazovanja oziroma eksploatacije filma?* – spoznavanje celotnega postopka produkcije in ustvarjanja filma.
- 10) *Kakšno je razmerje med filmom in ostalimi umetnostmi?* – vprašanje filmskih priredb, ki so najpogostejše v razmerju do književnosti, pa tudi do glasbe, fotografije ali vizualne umetnosti.

Za razumevanje bistvenih določil navedenih elementov, ki se najpogosteje intenzivno prepletajo znotraj posameznega filmskega dela, je treba zagotoviti načela, pristope in izhodišča preučevanja. Hkrati je za razumevanje najširšega spektra pomenov filma treba zagotoviti možnost predvajanja in obravnavanja obsežnega nabora različnih filmskih del, raznorodnih tako po vrstah, zvrsteh oziroma žanrih ter podzvrsteh kakor tudi po zajemanju različnih filmskih obdobij, slogov, šol ali gibanj ter seveda nacionalnih kinematografij in avtorjev. Za pomemben vzgojno-izobraževalni proces sta tako neizbežna sorazmerna zastopanost vseh filmskih vrst (igrani, dokumentarni, animirani, eksperimentalni) in čim širši izbor naslovov, s posebnim poudarkom na nacionalni kinematografiji. Zato Strategija vključuje ukrepe za spodbujanje dostopnosti do filmov in avdiovizualnih del. V program kakovostne filmske vzgoje spadajo širok izbor filmov nacionalne in svetovne filmske dediščine ter tudi v distribuciji manj navzoče in manj prikazovane filmske vrste in avdiovizualne zvrsti.

1.3 Formalne in neformalne oblike filmske vzgoje

Programi in projekti filmske vzgoje se lahko izvajajo v VIZ ali zunaj njih, bodisi v šolskem času in prostoru ali zunaj njega, v sodelovanju z izvajalci kulturnih programov in projektov. Glede na to ločimo formalne in neformalne oblike filmske vzgoje.

Kot formalne oblike filmske vzgoje razumemo tiste, ki se odvijajo v šolskem času in sledijo ciljem šolskega kurikula (so strukturirane, ciljno in časovno načrtovane). Potekajo lahko na šoli, lahko pa v obliki organizirane šolske dejavnosti zunaj nje.

Kot neformalne in priložnostne oblike filmske vzgoje razumemo oblike, ki potekajo v otrokovem prostem času ter jih ponujajo izvajalci kulturnih programov in projektov.

Strategija vključuje ukrepe za razvoj obeh oblik filmske vzgoje, saj priložnostne otrokove dejavnosti enako pomembno vplivajo na otrokov odnos do filma kot pouk in druge šolske dejavnosti. V Strategiji je **povezovanje VIZ in izvajalcev s področja kulture** poudarjeno kot ena od najplodnejših oblik filmskovzgojnega delovanja.

V ciljih in ukrepih Strategije so natančneje razdelana priporočila za izboljšanje stanja in nadgradnje področja neformalnega in priložnostnega izobraževanja.

1.3.1 Filmska vzgoja v vzgojno-izobraževalnem sistemu

Predšolska vzgoja

Kurikulum za vrtce je sodobno zasnovan. Upošteva otrokove potrebe in njegove razvojne značilnosti. Metode dela v vrtcu omogočajo povezovanje področij dejavnosti in tudi preplet različnih umetnostnih področij (kroskurikularnost). Tako se lahko filmska vzgoja vključuje v vsa področja dejavnosti. V okviru področja dejavnosti Umetnost, ki vključuje različne umetnostne zvrsti – tudi film –, so predstavljeni različni primeri dejavnosti v avdiovizualni in medijski dejavnosti, s katerimi lahko strokovni delavci dosežejo cilje področja, kot denimo doživljanje,

spoznavanje in uživanje v umetnosti, razvijanje estetskega zaznavanja, razvijanje ustvarjalnosti itd.

Priporočilo:

V vrtcu se priporoča skrben izbor filmov z ustrezno pripravo, ustvarjanjem in igro z optičnimi igračkami (*taumatrop, flip book* ipd.). Pred ogledom priporočamo predpripravo, po ogledu pa refleksijo/podoživljanje.

Pri tem je treba dati predvsem poudariti ustvarjalnost in igro, pri skrbnem izboru filmov pa je treba upoštevati starostno obdobje ter temu prilagoditi likovno podobo, način pripovedovanja in jezik.

Osnovnošolsko izobraževanje

V osnovnošolskem kurikulumu sta film in filmska umetnost vključena v različne dejavnosti vzgojno-izobraževalnega procesa. V učnih načrtih posameznih predmetov vsebine filmske vzgoje niso neposredno zapisane. Filmska vzgoja se izvaja medpredmetno oziroma kroskurikularno. Lahko je kot kroskurikularni cilj učnih sklopov nekaterih predmetov ali predmetnih področij, kot povezovalni element kurikula, kot vsebina različnih dejavnosti šole v okviru dnevov dejavnosti (kulturni, naravoslovni ali tehnični dan, v okviru šole v naravi) ali kot obšolska, interesna dejavnost s področja filma.

V drugem vzgojno-izobraževalnem obdobju OŠ se v okviru neobveznega izbirnega predmeta *Umetnost* film vključuje kot ena od zvrsti umetnosti. Vendar se v zasnovi osredotoča izključno na ustvarjanje po vnaprej določeni metodi dela (scenarij, snemanje, montaža) in ne predpostavlja novejših pristopov k filmskemu ustvarjanju. Prav tako ne vključuje spoznavanja in refleksije filmske umetnosti.

V tretjem vzgojno-izobraževalnem obdobju OŠ se filmska vzgoja v okviru izbirnega predmeta *Vzgoja za medije: tisk, radio, televizija* posebej ne izpostavlja.

Priporočila:

– Filmska vzgoja v neobveznem izbirnem predmetu Umetnost (2. vzgojno-izobraževalno obdobje)

Ker področje filma v neobveznem izbirnem predmetu *Umetnost* ne sledi novejšim pristopom k filmskemu ustvarjanju, predlagamo dopolnitev oziroma prenovo področja filmske umetnosti znotraj tega učnega načrta. V posebnem delu Strategije so priloženi predlogi za dopolnitev oziroma prenovo tega umetnostnega področja.

– Filmska vzgoja v izbirnem predmetu Vzgoja za medije: tisk, radio in televizija (3. vzgojno-izobraževalno obdobje)

Izbirni predmet obravnava tisk, radio in televizijo, vendar poučevanje o značilnostih televizije oziroma elektronskih in digitalnih medijev ne more biti popolno, če ne spoznamo osnov filmskega jezika. Danes dobivamo večino informacij skozi podobe. V posebnem delu Strategije so opisani predlogi za dopolnitev oziroma prenovo tega učnega načrta.

– Filmska vzgoja kot samostojni izbirni predmet v tretjem vzgojno-izobraževalnem obdobju OŠ

V osnovnošolskem programu filmska umetnost nima svojega samostojnega predmeta, predlogi sprememb UN za predmeta *Umetnost* in *Vzgoja za medije* pa te vrzeli tudi ne bodo v celoti zapolnili. *Umetnost* je neobvezni izbirni predmet, UN pa predvideva, da učitelj izbere le eno področje umetnosti, saj ima za izvedbo na voljo le 35 ur. Posledično se vsaka od umetnosti izvaja izjemno redko.

– Spodbujanje kroskurikularnosti

Filmsko vzgojo je mogoče smiselno vplesti v pouk pri različnih predmetih. Pristop kroskurikularnosti oziroma medpredmetno in medpodročno povezovanje zahteva premišljeno načrtovanje, izbor smiselnih povezav in evalvacijo rezultatov.

Srednješolsko izobraževanje

Tudi v srednješolskih vzgojno-izobraževalnih programih film oziroma filmska umetnost ni našla ustreznega mesta, pa tudi svojega samostojnega predmeta ne¹², zlasti če film primerjamo z nekaterimi drugimi zvrstmi umetnosti v slovenskem šolskem sistemu¹³. Na srednješolski ravni se tako film lahko uveljavlja kot kroskurikularna vsebina, ki preči učne načrte različnih splošnoizobraževalnih srednješolskih predmetov, lahko je vključen v vsebine prostega kurikula v strokovnih srednjih šolah (če tako odloči šola), lahko se pojavlja kot zunajšolska interesna dejavnost (krožki) in tudi kot del izbirnih vsebin (v nadaljnjem besedilu: OIV) v gimnazijah in kot del interesnih dejavnosti v srednjih strokovnih šolah. V okviru OIV v gimnazijah se film lahko vključi v vse obvezne izbirne vsebine (v okviru petnajstih ur kulturno-umetnostnih vsebin letno, če se šola za to odloči) in tudi, ponovno neobvezujoče, kot del kulturno-umetnostne ponudbe *po izbiri šole*.

Priporočila:

– Filmska vzgoja v okviru OIV v gimnaziji in interesnih dejavnosti v strokovnih srednjih šolah

Nastavki za vključevanje filma v obvezne izbirne vsebine so podani v katalogu OIV za gimnazije¹⁴ in tudi v katalogu Interesnih dejavnosti za srednje strokovno izobraževanje¹⁵, ki bi ju bilo treba dopolniti in nadgraditi s specifičnimi filmskimi vsebinami. V katalogu je do 15 oz. 18 ur na posamezni letnik srednje šole namenjenih kulturno-umetnostnim vsebinam, ki jih izvede ali organizira šola. Šola lahko glede na uradno opredelitev šole ali splošna priporočila določeno število ur posveti filmski vzgoji. Zato bi bilo smiselno v splošna priporočila za izvajanje OIV vključiti natančneje razdelane filmske vsebine.

– Filmska vzgoja kot izbirni predmet v gimnaziji

Razlog za uvajanje filmske vzgoje kot izbirnega predmeta v gimnaziji je predvsem odsotnost načrtnega in sistematičnega poučevanja filma v sedanjih učnih programih, čeprav je film ena najbolj razširjenih oblik komunikacije mladih z različnimi družbenimi in kulturnimi dejavnostmi ter spada med ključna sredstva njihovega seznanjanja z dogajanjem v okolju in ustvarjanja mnenja o bistvenih stvareh sveta. Zato si je treba prizadevati za sistematično in kakovostno izvajanje filmske vzgoje, ki bo v obliki samostojnega predmeta dostopna v srednješolskem učnem programu. V posebnem delu Strategije so predstavljena vsebinska izhodišča za filmsko vzgojo v gimnaziji.

¹² Vsebine s področja filma se pojavljajo v nekaterih specializiranih strokovnih programih: umetniška gimnazija dramsko-gledališka smer (predmet Video in film), program fotografskega tehnika (predmeta Avdiovizualna sporočila in Multimedijska produkcija) in medijskega tehnika (predmeti Snemanje in montaža, Izražanje s sliko in zvokom ter Multimedijska produkcija).

¹³ Med obvezne splošnoizobraževalne predmete sta vključena likovna umetnost in glasba, prek strokovnih, umetniških gimnazij pa še gledališče in ples.

¹⁴ http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2010/programi/gimnazija/obvezne_izbirne_vsebine.htm

¹⁵ <http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2003/programi/interesne/interesneSSI.htm>

– Razširitev programa umetniških gimnazij z modulom film

Glede na zapisane ugotovitve Strategije je smiselno in utemeljeno modulom umetniških gimnazij, ki za zdaj vključujejo glasbo, likovno umetnost, ples in dramo, dodati še modul film, kot enakovredno zastopano smer v okviru umetniških gimnazij.

– Spodbujanje kroskurikularnosti

Filmsko vzgojo je mogoče smiselno vplesti v pouk pri različnih predmetih. Pristop kroskurikularnosti oziroma medpredmetno in medpodročno povezovanje zahteva premišljeno načrtovanje, izbor smiselnih povezav in evalvacijo rezultatov.

1.3.2 Kroskurikularna umestitev filma in avdiovizualnih medijev v izobraževalni proces

Poseben pomen filmske vzgoje pride še posebej do izraza v različnih oblikah medpredmetnega povezovanja. Filmska vzgoja lahko s pomočjo kroskurikularnosti – kot načinom za doseganje skupnih ciljev posameznih učnih načrtov in programov – ponuja številne možnosti nadgradnje posameznih predmetov oziroma sodelovanja pri njihovi realizaciji. K temu nas neposredno usmerja že sama narava filmskega dela, ki združuje segmente številnih drugih umetniških zvrsti in ved: od književnosti, likovne umetnosti, glasbe, filozofije, sociologije in psihologije, pa vse do naravoslovnih, tehničnih in ekonomskih ved. To pomeni, da jo lahko povezujemo z domala vsemi učnimi predmeti in drugimi šolskimi dejavnostmi. S prilagajanjem stopnje kurikularne povezanosti filmske vzgoje in drugih predmetov lahko poglobimo poznavanje filma v vsej njegovi kompleksnosti. Hkrati lahko z uporabo filma kot posebnega in množičnega medija učencu približamo abstraktna znanja z drugih področij in ga zanje bolje motiviramo, saj film omogoča številne kurikularne povezave ter spodbujanje multiperspektivnega pristopa k reševanju perečih vprašanj in problemov.

1.3.3 Filmska vzgoja v okviru izvajanja kulturnih programov in projektov

Programi in projekti s področja filmske vzgoje, ki so sofinancirani z javnimi sredstvi in ki jih izvajajo javni zavodi, nevladne organizacije in zasebni zavodi, imajo ključno vlogo pri izvajanju formalnih in tudi neformalnih oblik filmske vzgoje. Filmska vzgoja se izvaja v obliki kinematografskih projekcij s spremljevalnim filmskovzgojnim programom in v obliki filmskih delavnic, tako za družine kot za vzgojno-izobraževalne ustanove. Določen del projektov filmske vzgoje se odvija v programih distribucije, promocije ter razširjanja evropskih, nacionalnih, avtorskih in kinotečnih filmov, v okviru filmskih festivalov, rednih programov javnih zavodov s področja filma in avdiovizualne kulture ter art kino programih posameznih prikazovalcev, ki lahko delujejo posamično ali v okviru javnih zavodov s področja kulture. Na področju filmskega ustvarjanja za mlade se organizirajo filmske delavnice na šolah, v vrtcih in zunajšolski filmski tabori ali poletne filmske šole, vse z namenom kakovostnega in aktivnega preživljanja prostega časa. Število otrok in mladih, ki se teh programov udeležijo, vztrajno narašča, prav tako število programov in projektov. Seznam izbranih projektov in programov na Rednem letnem javnem razpisu za sofinanciranje kulturno vzgojnih filmskih projektov v Republiki Sloveniji za leto 2015 ter za čas trajanja študijskega leta 2015/2016 je objavljen na <http://www.film-center.si/media/tenders/2015/12/03/rezultati-vzgoja.pdf>.

Ključni izzivi projektov in programov so kakovost izvajanja, dolgoročnost, sistematičnost ter cenovna in regionalna dostopnost. Ministrstvo za kulturo je zato dvakrat razpisalo dvoletni razpis za izvajanje programov filmske vzgoje. Oba razpisa sta bila najboljšejeja za področje filmske vzgoje do zdaj. Na prvem Javnem ciljnem razpisu za izbor projektov kulturne vzgoje na področju filma za obdobje 2010/2011 je bil izbran projekt »Filmska vzgoja in program za otroke in mlade Kinobalon« (prijavitelj Javni zavod Kinodvor), ki ga je komisija ocenila kot »prvi kompleksen program vrhunske filmske vzgoje v slovenskem prostoru«. S temi sredstvi so postala pedagoška gradiva, katalog filmov in metoda dela širše dostopna vsem izvajalcem filmske vzgoje v Sloveniji. Program, ki se ga vsako leto udeleži približno 35.000 otrok, se je

uveljavil v strokovnih krogih doma in v tujini kot referenčni, ne samo za filmsko vzgojo, pač pa tudi širše za kulturno vzgojo nasploh, zato ga v tem kontekstu navajata Nacionalni program za kulturo 2014–2017 in tudi Strategija razvoja kulture MOL 2016–2019. V okviru drugega razpisa Ministrstva za kulturo, Nove karijerne perspektive II¹⁶, je komisija izbrala projekt filmske vzgoje »Nacionalni filmskovzgojni program v Art kino mreži Slovenije«, ki ga je ob strokovni podpori in izobraževanju prej omenjenega filmskovzgojnega programa Kinobalon izvedla Art kino mreža Slovenije. V projekt je bilo v šolskem letu 2014/2015 na 233 šolskih projekcijah s pogovorom vključenih 16.406 otrok in mladih ter 1.494 strokovnih delavcev iz več kot 180 VIZ. Pri obeh filmske delavnice izvaja ali strokovno podpira Vzgojno-izobraževalni program animiranega filma Slon (Društvo 2 koluta). Navedena razpisa sta pozitivne izkušnje in metode dela z izbranimi projekti prenesla z lokalne na nacionalno raven. Po številu izvedenih dejavnosti in obiskovalcev sta izbrana projekta najboljše v Sloveniji.

Pri dostopnosti je treba posebej omeniti poslanstvo javne Radiotelevizije Slovenija, ki mora v skladu z nalogami javne službe, določenimi z zakonom, zagotavljati visokokakovostno lastno produkcijo za otroke, mladostnike in starostnike.¹⁷

Iz navedenih podatkov lahko sklenemo, da se v Sloveniji vse bolj zavedamo pomena filmske vzgoje in da odgovorni po eni strani namenjajo vedno več javnih sredstev za podporo tovrstne dejavnosti, saj so se ta v zadnjih štirih letih povečala za 4,7-krat. Po drugi strani pa obstaja vedno bolj razvejana dejavnost prijaviteljev na tem področju, ki so nevladne organizacije (NVO), samostojna društva, zveze in zavodi ter tudi javni zavodi in celo Javni sklad za kulturno dejavnost.

1.4 Usposabljanje strokovnih delavcev v izobraževanju in kulturi

Sistematično in kontinuirano izvajanje filmske vzgoje je mogoče le s pomočjo kakovostne in strokovno visoko usposobljene kadrovske strukture, tako za strokovne delavce VIZ kot za izvajalce kulturnih programov in projektov.

Za kakovostno usposabljanje strokovnih delavcev VIZ ter izvajalcev kulturnih programov in projektov so zato po eni strani nujne pedagoške in didaktične vsebine v visokošolskih programih ter predmeti, ki se posvečajo filmu in avdiovizualnim vsebinam, po drugi pa uvedba poučevanja filma v pedagoško profilirane visokošolske smeri (PeF Univerze v Ljubljani, Univerze v Mariboru in Univerze na Primorskem)¹⁸. Zato je smiselno povečati število programov ali modulov, ki zajemajo obsegajo filmsko vzgojo, oziroma okrepiti programe, ki vključujejo filmskovzgojne vsebine. Ob tem se upošteva specialne predpise na področju visokega šolstva.

Ob tem je treba zaposlenim strokovnim delavcem v VIZ in tudi izvajalcem kulturnih programov in projektov s področja filma zagotoviti dodatno strokovno izobraževanje in usposabljanje ter nadgrajevanje že pridobljenih znanj. Pri tem izpostavljamo dolgoletno prakso Kino-katedre, programa Slovenske kinoteke, namenjene filmski vzgoji in izobraževanju na vseh starostnih ravneh, ki se v projektu Kino-katedra za pedagoge posveča strokovnemu izpopolnjevanju pedagoških delavcev. Ta program izobraževalnih delavnic je namenjen zlasti učiteljem zadnjega vzgojno-izobraževalnega obdobja devetletke ter srednješolskim učiteljem filmske, medijske in umetnostne vzgoje oziroma pedagogom, ki pri svojih predmetih kot enega izmed

¹⁶ [http://www.mk.gov.si/si/o_ministrstvu/javne_objave/javni_razpisi/?tx_t3javnirazpis_pi1%5Bshow_single%5D=1664](http://www.mk.gov.si/si/o_ministrstvu/javne_objave/javni_razpisi/?tx_t3javnirazpis_pi1%5Bshow_single%5D=1664&in_artkinomreza_si/wp-content/uploads/2015/11/Kon%C4%8Dno-poro%C4%8Dilo-NFVP-s-priporo%C4%8Dili-razvoja.pdf) in <http://artkinomreza.si/wp-content/uploads/2015/11/Kon%C4%8Dno-poro%C4%8Dilo-NFVP-s-priporo%C4%8Dili-razvoja.pdf>

¹⁷ Zakon o Radioteleviziji Slovenija (Uradni list RS, št. 96/05, 109/05, 105/06 – odl. US, 96/09 – ZIPRS0809-B in 9/14).

¹⁸ Aktualni javni študijski programi, ki vključujejo filmske in filmskovzgojne vsebine:

AGRFT: Filmski in televizijski študiji (drugostopenjski program); FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE: Kulturologija / Komunikologija, Filmske študije (predmet); FILOZOFSKA FAKULTETA: Sociologija kulture, Uvod v filmske študije (predmet); UNIVERZA NA PRIMORSKEM: PEDAGOŠKA FAKULTETA, Razredni pouk (program), Filmska vzgoja (predmet); UNIVERZA V MARIBORU: FAKULTETA ZA ELEKTRONIKO, RAČUNALNIŠTVO IN INFORMATIKO, Medijske komunikacije (program); UNIVERZA V NOVI GORICI: VISOKA ŠOLA ZA UMETNOST, Medijske umetnosti in prakse (program).

didaktičnih sredstev uporabljajo film. Tako že tretje leto zapored prinaša možnost brezplačnega strokovnega izpopolnjevanja učiteljem iz vse države, ki lahko pridobijo dodatna znanja o dejavnih razvoja filmske umetnosti, o metodologiji filmske vzgoje, o načinih filmske analize in interpretacije ter o vrsti drugih pomembnih vidikov filma in kinematografije.

1.5 Povezovanje vzgojno-izobraževalnih zavodov in izvajalcev filmskovzgojnih programov in projektov

Eno od pomembnih načel KUV je povezovanje različnih resorjev, predvsem kulture in izobraževanja. Partnerstvo lahko poteka na nacionalni, regijski ali lokalni ravni, med VIZ in izvajalci kulturnih programov in projektov, med strokovnimi delavci vzgoje in izobraževanja in ustvarjalci ali strokovnimi delavci v javnih in zasebnih zavodih s področja kulture. Znanih je že veliko primerov dobrih praks na nacionalni ravni in tudi regijski oziroma lokalni, ki dokazujejo dodano vrednost, zlasti če gre za povezovanje že v fazi načrtovanja, izvedbe dejavnosti in nato še evalvacije doseženih ciljev.

Pregled možnih dobrih praks tovrstnega povezovanja ponuja vsakoletni Kulturni bazar, ki nastaja v sodelovanju med Ministrstvom za kulturo in Ministrstvom za izobraževanje, znanost in šport.

1.6 Cilji in ukrepi

Zaradi večje dostopnosti, sistematičnosti, kontinuiranosti in kakovosti programov in projektov filmske vzgoje, vključenosti filma, filmskih in avdiovizualnih vsebin v vzgojno-izobraževalni sistem so oblikovani cilji in ukrepi. Upoštevana so načela, ki so opredeljena v Državnih smernicah za kulturno-umetnostno vzgojo v vzgoji in izobraževanju (2009)¹⁹ ter določbe predpisov, ki opredeljujejo organiziranost, naloge in financiranje izvajalcev kulturnih programov in projektov²⁰.

Cilj 1: Ozaveščanje o pomenu filmske vzgoje in njena promocija

Zaradi odsotnosti sistematičnega vključevanja filmske vzgoje v vzgojno-izobraževalne procese ter razpršenosti in naključnosti pojavljanja formalnih in tudi neformalnih oblik filmske vzgoje je treba ozavestiti širšo javnost ter kulturne in izobraževalne ustanove o pomenu filmske vzgoje. V zvezi s tem je treba izvajati ustrezne promocijske dejavnosti.

Ukrepi:

- vzpostavitev enotne informacijske točke za zbiranje podatkov o programih filmske vzgoje in določitev nosilca;
- priprava strokovnega gradiva filmske vzgoje (priročniki, učbeniki, priporočilni seznam izbora literature o filmu in filmski vzgoji itd.) za vse ravni izobraževanja in spodbujanje njegove uporabe tudi med starši;
- zbiranje podatkov o udeležencih in izvajalcih programov in projektov filmske vzgoje ter izvedba raziskav, ki preučujejo učinke načrtne filmske vzgoje v širšem izobraževalnem in družbenem kontekstu;
- izvedba nacionalnih in regijskih posvetov za strokovne delavce VIZ in izvajalce s področja kulture, ki vključujejo tudi prikaz primerov dobrih praks s področja filmske vzgoje.

¹⁹

http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/devetletka/program_drugo/Smernice_za_kulturno_umetnostno_vzgojo.pdf

²⁰ Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Uradni list RS, št. 77/07 – uradno prečiščeno besedilo, 56/08, 4/10, 20/11 in 111/13).

Obrazložitev:

Zaradi razpršenosti filmskih programov, ki se trenutno izvajajo ob javnofinančni podpori, je smiselno vzpostaviti enotno informacijsko točko za zbiranje podatkov o programih filmske vzgoje ter določiti nosilca (javni zavod/agencija, ministrstvo), ki bo vzpostavil ustrezeni portal in koordiniral zbiranje podatkov. Podatki vključujejo tekoče filmske programe, dostopne filme na različnih nosilcih, publikacije, spremna vsebinska (pedagoška in filmska) gradiva in knjige. Zagotovitev skupne ponudbe bo omogočala celovit pregled kakovostnih projektov in programov filmske vzgoje ter v redni distribuciji dostopnih različnih žanrov in tematik, namenjenih različnim ciljnim skupinam.

Za merjenje učinka ukrepov, njihovo evalvacijo in izboljšave je treba pristopiti k sistematičnemu zbiranju podatkov o udeležencih, izvajalcih, pričakovanih ciljih in realizaciji.

Na nacionalnih in regijskih posvetih se strokovni delavci VIZ in kulturnih ustanov seznanijo z različnimi področji umetnosti ter prek primerov dobrih praks spoznajo možnosti in učinke kakovostne, sistematične filmske vzgoje oziroma KUV.

Nosilci: Ministrstvo za kulturo, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Zavod Republike Slovenije za šolstvo, vzgojno-izobraževalni zavodi, lokalne skupnosti, Slovenski filmski center, javna agencija Republike Slovenije, javni zavodi s področja filma in avdiovizualne kulture, izvajalci filmskovzgojnih programov, glede na posamezne zakonske pristojnosti.

Finančne posledice:

- ukrepi pod prvo, drugo in tretjo alinejo bodo ovrednoteni v okviru letnih načrtov javnih zavodov in ob upoštevanju razpoložljivih finančnih sredstev, namenjenih celotnim programom ter posebnim projektom, pri čemer so na ravni javnih zavodov s področja avdiovizualne kulture ocenjeni na 300.000 EUR na letni ravni;
- ukrep pod četrto alinejo je ovrednoten je odvisen od razpoložljivih finančnih sredstev.

Cilj 2: Kontinuirano in sistematično izvajanje kakovostne filmske vzgoje**Ukrepi:**

- vzpostavitev sistema kontinuiranega sofinanciranja programov filmske vzgoje – večletni programski razpis;
- izvajanje kakovostnih programov filmske vzgoje na vseh stopnjah vzgojno-izobraževalnega sistema v okviru formalnega in neformalnega izobraževanja;
- kontinuirano izvajanje: redni stik med VIZ ter izvajalci programov in projektov filmske vzgoje ob stalni ponudbi skozi vse leto;
- mreženje med izvajalci programov in projektov filmske vzgoje, ki uresničujejo nacionalno strategijo filmske vzgoje;
- nadaljevanje sofinanciranja projektov neformalnih oblik filmske vzgoje, pri katerih sodelujejo VIZ ter izvajalci kulturnih programov in projektov, sofinanciranih z javnimi sredstvi;
- ustrezna sprememba ustanovitvenih aktov javnih zavodov s področja filmske in avdiovizualne dejavnosti, katerih ustanoviteljica je država, za konkretno strokovno podporo izobraževalnim programom;
- opredelitev ključnih referenc prijaviteljev na javnih razpisih za sofinanciranje projektov filmske vzgoje ter elementov, ki jih morajo izvajalci upoštevati glede na namen, razvojno stopnjo otrok in mladih in na različne ciljne skupine;
- vzpostavitev trajnega programa Filmska značka, ki bo program na nacionalni ravni za spodbujanje filmske pismenosti po modelu bralne značke ter ki bo temeljil na sodelovanju izvajalcev kulturnih programov in projektov in VIZ ter bo v okviru vzgojno-izobraževalnega sistema vključeval ogled kakovostnega filma vsaj enkrat letno;
- omogočanje strokovnega usposabljanja za strokovne delavce VIZ;

- vključevanje vsebin s področja filmske vzgoje za bodoče strokovne delavce v okviru visokošolskega izobraževanja pedagoške in drugih fakultet v dodiplomskih in podiplomskih študijskih programih.

Obrazložitev:

Za zagotovitev kontinuiranega in sistematičnega izvajanja filmske vzgoje je bistveno dolgoročno večletno programsko financiranje, ki ga je mogoče realizirati samo z večletnim javnim razpisom. Ob tem je odločilno tudi zagotavljanje sredstev za posamične kakovostne projekte filmske vzgoje, ki jamčijo za sveže in nove ustvarjalne pristope pri izvajanju filmske vzgoje.

Na podlagi pregleda obstoječega stanja (ukrep pod ciljem 1) se določi pomanjkljiva dostopnost po posameznih regijah, ki se rešuje z vzpostavitvijo mreže izvajalcev filmske vzgoje (ti izvajalci lahko sodelujejo pri izvajanju projekta filmske značke, ki povečuje kontinuiranost filmskovzgojnih programov). Ob dostopnosti in kontinuiranosti so pomembni tudi ukrepi, vezani na kakovost programov in projektov. Za strokovne delavce, na področju VIZ in tudi pri izvajalcih kulturnih projektov in programov oziroma filmskovzgojnih programov (javni zavodi, javni skladi, javne agencije, nevladne organizacije) je treba na državni ravni zagotoviti ustrezno in strokovno podporo, hkrati pa tudi, da se sedanji izvajalci še dodatno izobražujejo.

Na ravni javnih zavodov, katerih ustanoviteljica je država, je treba preučiti in pripraviti spremembe ustanovitvenih aktov na način, da bo določeno zapisana njihova vloga pri promociji filmskih vsebin in izobraževanju na področju filma. Iz izkušenj in primerov dobrih praks v okviru projektov filmske vzgoje je razvidno, da so najboljši učinki posamičnih projektov nastali v sodelovanju med izvajalci kulturnih programov in projektov ter VIZ. V Strategiji se zato kot ukrep predlaga nadaljevanje tovrstnega sofinanciranja z nadgradnjo, in sicer z oblikovanjem razpisnih pogojev na način, da bodo določali ključne reference za izvajalce ter potrebne elemente glede na razvojno stopnjo otrok in mladine.

Nosilci: Ministrstvo za kulturo, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Zavod Republike Slovenije za šolstvo, Nacionalna agencija Republike Slovenije za kakovost v visokem šolstvu (NAKVIS), vzgojno izobraževalni zavodi, visokošolski zavodi, ki izvajajo javnoveljavne programe, lokalne skupnosti, Slovenski filmski center, javna agencija Republike Slovenije, javni zavodi s področja filma in avdiovizualne kulture, izvajalci filmskovzgojnih programov, glede na posamezne zakonske pristojnosti.

Finančne posledice:

- ukrepi pod prvo, drugo, tretjo, četrto, peto, šesto in sedmo alinejo bodo ovrednoteni v okviru letnih načrtov javnih zavodov, v okviru javnih razpisov za projekte in programe ter ob upoštevanju razpoložljivih finančnih sredstev, namenjenih celotnim programom in posebnim projektom, pri čemer so na ravni javnih zavodov s področja avdiovizualne kulture ter javnih razpisov ti ocenjeni na 800.000 EUR na letni ravni, vključno s sredstvi evropskih razpisov;
- ukrepi pod sedmo, osmo in deveto alinejo so odvisni od razpoložljivih finančnih sredstev.

Cilj 3: Večja dostopnost kakovostnih programov filmske vzgoje

Otrokom in mladim je treba zagotoviti dostopnost do kakovostne filmske vzgoje, tako cenovno kot regijsko, saj VIZ lahko zmanjšujejo neenakost in zagotavljajo dostop do kulturnih virov tudi otrokom iz socialno šibkejših okolij. Za regijsko dostopnost je treba zagotoviti ustrezno razvito distribucijsko mrežo, katere ponudba bi obsegala raznovrsten kakovosten program in ustrezne materiale. Za zagotovitev cenovne dostopnosti je treba vzpostaviti sistem subvencioniranih filmskovzgojnih programov za otroke in mlade. Zagotoviti je treba tudi dostopnost do kakovostnih filmov in avdiovizualnih del nacionalne in svetovne filmske dediščine ter tudi v distribuciji manj prisotne in manj prikazovane filmske vrste in avdiovizualne zvrsti.

Ukrepi:

- odkupi filmskih klasik;
- digitalizacija slovenske filmske dediščine zaradi večje dostopnosti filmov;
- dostopnost kakovostnega filmskega programa: ponudba raznovrstnega in kakovostnega programa, del nacionalne filmske dediščine in filmske klasike ter razvita distribucijska mreža, ki zagotavlja aktualno ponudbo raznovrstnih in ustrezno prevedenih (glede na starost udeležencev) avtorskih domačih, evropskih in filmov svetovne produkcije;
- spletna dostopnost filmov in s filmi povezanih vsebin na portalih izvajalcev kulturnih programov in projektov;
- dostopnost kulturnih programov in projektov s področja filmske vzgoje na celotnem ozemlju Republike Slovenije;
- vključitev dodatnega merila za ocenjevanje prijaviteljev na javne razpise za sofinanciranje kulturnih programov in projektov s področja filmske vzgoje, ki vključujejo sodelovanje z VIZ in zagotavljanje organiziranega šolskega obiska filmskih projekcij;
- večanje ponudbe sodobnih kakovostnih filmov za otroke in mlade s specifikacijo razpisa za sofinanciranje distribucije tovrstnih filmov (prednostno merilo);
- ustreznost opremljenosti filmov in avdiovizualnih projektov s spremnimi didaktičnimi gradivi ter določitev meril za izdelavo in distribucijo didaktičnih gradiv.

Obrazložitev:

Ministrstvo za kulturo v skladu s NPK 2014–2017 in drugimi nacionalnimi pravnimi podlagami (ZSFCJA, Zakon o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva in arhivih) ter tudi s priporočili na evropski ravni (Priporočilo komisije o digitalizaciji in spletni dostopnosti kulturnega gradiva ter njihovi hrampi, Priporočilo komisije z dne 24. avgusta 2006 o digitalizaciji in spletni dostopnosti kulturnega gradiva in digitalnem arhiviranju²¹) v okviru razpoložljivih sredstev že izvaja digitalizacijo filmskega gradiva ali omogoča odkup filmskih klasikov. Namen digitalizacije je omogočanje dostopnosti filmov, zato je ta ukrep skladen z drugimi programi filmske vzgoje.

Skladno s smernicami Evropske komisije se podpira zlasti spletna dostopnost filmov in s filmi povezanih vsebin. V Strategiji se predlaga ukrep z nadgradnjo sedanjih javnih razpisov na področju kulture, prek katerih se trenutno izvaja sofinanciranje filmskovzgojnih programov, in sicer z oblikovanjem razpisnih pogojev s sodelovanjem lokalnih skupnosti, kadar gre za VIZ ali izvajalce zadevnih programov, katerih ustanovitelj je lokalna skupnost. S temi pogoji se zagotovi vse enakomernejša razširitev teh programov po celotnem ozemlju Republike Slovenije ter vključitev vseh nosilcev programov, tako na državni kot na lokalni ravni.

Nosilci: Ministrstvo za kulturo, Slovenski filmski center, javna agencija Republike Slovenije, javni zavodi s področja filma in avdiovizualne kulture, izvajalci filmskovzgojnih programov, distributerji, lokalne skupnosti, Arhiv Republike Slovenije, distribucijska podjetja, glede na posamezne zakonske pristojnosti.

Finančne posledice:

- ukrepi pod prvo, drugo, tretjo, četrto, peto, šesto, sedmo in osmo alinejo bodo ovrednoteni v okviru letnih načrtov javnih zavodov, v okviru javnih razpisov za projekte in programe ter ob upoštevanju razpoložljivih finančnih sredstev, namenjenih celotnim programom in posebnim projektom, pri čemer so na ravni javnih zavodov s področja avdiovizualne kulture ter javnih razpisov ti ocenjeni na 250.000 EUR na letni ravni.

²¹ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=celex:32006H0585>

Cilj 4: Vključitev filmskih in avdiovizualnih vsebin v učne načrte in vzgojno-izobraževalni proces

V času, ko dobivamo večino informacij prek avdiovizualnih medijev, je treba izobraziti in usposobiti slehernega posameznika – gledalca – kot kritičnega uporabnika avdiovizualnih vsebin in informacij ter filma, zato predlagamo dopolnitve obstoječih in predloge novih učnih načrtov.

Ukrepi:

- prenova izbirnega predmeta Vzgoja za medije z vključitvijo elementov sodobnih avdiovizualnih storitev in vsebin;
- prenova neobveznega izbirnega predmeta Umetnost s poudarkom na specifičnosti filmske umetnosti;
- vzpostavitev izbirnih predmetov Filmska vzgoja v osnovni in srednji šoli;
- vključitev filmskih vsebin in posameznih elementov filma v vzgojno-izobraževalni proces na način kroskurikularnih povezav;
- priprava izobraževanja strokovnih delavcev o filmu in filmski vzgoji za izvajanje posodobljenih učnih načrtov in novih predlaganih učnih načrtov.

Obrazložitev:

V prejšnjih poglavjih je predložen opis obstoječega stanja, ki utemeljuje predlagane ukrepe. Film je ena najbolj razširjenih oblik komunikacije mladih ter spada med ključna sredstva njihovega seznanjanja z dogajanjem v okolju in ustvarjanja mnenja o bistvenih stvareh sveta. Zaradi hitre rasti vsesplošne uporabe digitalnih medijev in spleta postaja pomen filmske vzgoje vse večji in vedno nujnejši. Šele prek razumevanja in spoznavanja zakonitosti filmske naracije je mogoča vzgoja kritičnega uporabnika avdiovizualnih medijev, ki je sposoben analitičnega branja avdiovizualnih, torej tudi filmskih sporočil.

Nosilci: Ministrstvo za kulturo, javni zavodi s področja filma in avdiovizualne kulture Ministrstvo za znanost, izobraževanje in šport, Zavod Republike Slovenije za šolstvo, vzgojno-izobraževalni zavodi, izvajalci filmskovzgojnih programov, glede na posamezne zakonske pristojnosti.

Finančne posledice:

- ukrepi bodo ovrednoteni glede na dejansko izvedbo učnih načrtov in ob upoštevanju razpoložljivih proračunskih sredstev;
- izobraževanje strokovnih sodelavcev ob sodelovanju z javnimi zavodi na področju filma in avdiovizualne kulture je v okviru programov teh zavodov na ravni proračuna ministrstva, pristojnega za kulturo, ocenjeno na 150.000 EUR na letni ravni, ob upoštevanju razpoložljivih proračunskih sredstev.

2. POSEBNI DEL

V skladu s pravno podlago za izdelavo strategije programa filmske vzgoje, ki v skladu z Resolucijo o nacionalnem programu za kulturo 2014–2017 (RENPK14-1)²² v poglavju Kulturno-umetnostna vzgoja kot ukrep opredeljuje umestitev filmske vzgoje v vzgojno-izobraževalne kurikule ter opredeljuje druge ukrepe, povezane z izvajanjem projektov filmske vzgoje, so v tem delu predstavljene zasnove predlogov za dopolnitev učnih načrtov oziroma zasnove predlogov novih učnih načrtov. Gre za vsebinsko zasnovo za izbirni predmet Filmske vzgoje v osnovni šoli in gimnaziji ter za vsebinsko zasnovo sprememb in dopolnitev OIV in interesnih dejavnosti v srednjih šolah.

Pri tem je treba poudariti, da je sprejemanje javnoveljavnih izobraževalnih programov, razen izobraževalnih programov zasebnih šol, v skladu s 15. členom Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 16/07 – uradno prečiščeno besedilo, 36/08, 58/09, 64/09 – popr., 65/09, 20/11, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 47/15, 46/16 in 49/16 – popr.) v pristojnosti ministra, pristojnega za šolstvo, oziroma ministrstva, pristojnega za izobraževanje odraslih, v sodelovanju s pristojnim strokovnim svetom. Pred določitvijo posebnega dela izobraževalnega programa za gimnazije mora na zahtevo strokovnega sveta podati svoje mnenje tudi državna maturitetna komisija.

Ob upoštevanje tega Strategija podaja zgolj vsebinsko zasnovo in elemente, ki jih je zaradi specifičnosti filma in avdiovizualne dejavnosti smiselno upoštevati v morebitnih načrtih, katerih sprejem pa je v pristojnosti ustreznih organov.

2.1 Vsebinske zasnove in specifični elementi s področja filma in avdiovizualnih dejavnosti

Vsaka strokovno utemeljena strategija nacionalne filmske vzgoje mora predložiti rešitve, z uporabo katerih je filmske vzgoje lahko deležen prav vsak posameznik, vsak otrok in mladostnik na različnih stopnjah svojega razvoja. Ker je ta cilj optimalno dosegljiv samo z vključevanjem filmske vzgoje in postopkov avdiovizualnega opismenjevanja v predšolske/šolske kurikule, smo smo specifične elemente s področja filma in avdiovizualnih dejavnosti opisali v posebnem delu Strategije.

2.1.1 Osnovnošolsko izobraževanje

2.1.1.1 Elementi filma in avdiovizualnih dejavnosti v okviru podajanja vsebin s področja umetnosti

Skladno s sodobnimi pojmovanji kulturno-umetnostne vzgoje se upoštevajo vsi trije vidiki izvajanja: vzgoja in izobraževanje o umetnosti, z umetnostjo in skozi umetnost. Kulturno-umetnostna vzgoja kot vseživljenjska dimenzija je pomembna z vidika sprejemanja kulture (mladi kot bralci, gledalci, udeleženci in obiskovalci kulturnih dogodkov), raziskovanja (mladi kot raziskovalci ustvarjalnosti in kulturne dediščine) in tudi z vidika ustvarjalnosti (mladi kot ustvarjalci oziroma aktivni udeleženci kulturnih dejavnosti) na vseh področjih kulture.

Pri tem je pomembno upoštevati:

Road map for Arts Education (Smernice kulturno-umetnostne vzgoje; UNESCO, 2006): na prvi Unescovi svetovni konferenci o kulturno-umetnostni vzgoji v Lizboni (*The World Conference on Arts Education: Building Creative Capacities for the 21st Century*) je bil potrjen dokument, ki poudarja pomembnost kulturno-umetnostne vzgoje za oblikovanje družbe, ki temelji na ustvarjalnosti in izpostavlja pomen spoznavanja različnih področij umetnosti.

²² Uradni list RS, št. 99/13.

- *Priporočilo Evropskega parlamenta in Sveta o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje* (2006), ki naj prispeva k razvoju kakovostnega, v prihodnost usmerjenega izobraževanja in usposabljanja, prilagojenega potrebam evropske družbe. Referenčni okvir določa osem ključnih kompetenc, med njimi tudi kulturno zavest in izražanje, ki sta opredeljena kot spoštovanje pomena kreativnega izražanja, zamisli, izkušenj in čustev v različnih medijih, vključno z glasbo, upodabljaljivimi umetnostmi, literaturo in vizualnimi umetnostmi²³. Poudarek je na spoznavanju deficitarnih področij umetnosti (film, ples, gledališče) oziroma posameznih podpodročij/zvrsti umetnosti, ki so v obveznem kurikulumu OŠ premalo prisotne (strip, fotografija, oblikovanje ipd.).

V skladu z navedenimi ključnimi priporočili in referencami je pomembno:

- spoznavanje različnih področij umetnosti, s poudarkom na področjih, ki so v obveznem delu kurikula slabo zastopana: film, sodobni ples in gledališče, oziroma posameznih podpodročij/zvrsti umetnosti, ki so v obveznem delu premalo prisotne (strip, fotografija ipd.), ter razvijanje interesa otrok za ustvarjanje na teh področjih;
- razvijanje kritičnega odnosa do umetnosti;
- neposreden stik z ustvarjanjem in ustvarjalci;
- raziskovanje sodobne, danes žive umetniške produkcije, ki poudarja pomen razvijanja učenčevega razumevanja kulturnega okolja, v katerem živil;
- povezovanje umetnosti z drugimi področji.

Elementi, ki so pri kulturno-umetnostni vzgoji specifični za film in avdiovizualne dejavnosti so:

- sodelovanje pri pisanju scenarijev;
- sodelovanje pri snemanju filmov;
- ogledi filmov in drugih avdiovizualnih del,
- razpravah o filmu in kritično vrednotenje filmov in avdiovizualnih del;
- srečevanje s slovenskimi ustvarjalci;
- primerjava med filmi in drugimi možnostmi avdiovizualnih sporočil in drugimi umetniškimi zvrstmi;
- spoznavanje specifičnih faz produkcije in distribucije filmov in drugih avdiovizualnih del.

Pri tem je pomembno povezovanje znanj s področja filmov s samo izkušnjo njihovega ustvarjanja, spoznavanje tako sodobne filmske produkcije kot filmskih klasikov, zlasti pa je pomembno spoznavanje slovenskega filmskega ustvarjanja, slovenskih filmskih ustvarjalcev in neposredni stik z njimi.

2.1.1.2 Elementi filma in avdiovizualnih dejavnosti v okviru podajanja vsebin s področja medijev

Filmska vzgoja in avdiovizualna pismenost sta postali nepogrešljivi del medijske vzgoje in pridobivanja znanj za medijsko pismenost, saj je avdiovizualna storitev s na digitalne platforme postala prevladujoči način medijskega sporočanja. Filmska vzgoja in tudi vzgoja za medije imata enake cilje in si delita načela pridobivanja znanj, potrebna za vzgojo posameznika, sposobnega celovitega vključevanja v sodobno družbeno življenje.

V dobi digitalne tehnologije, ki je bistveno vplivala na načine distribucije filma, avdiovizualnih del in na avdiovizualne medijske storitve, je nemogoče govoriti o medijski pismenosti, če ne vključuje temeljnega poznavanja in razumevanja zakonitosti filmske govornice.

²³ Priporočilo Evropskega parlamenta in Sveta o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje (2006/962/ES, UL Evropske unije 394/10 z dne 30. 12. 2006)

Glede na predmet učnega načrta izbirnega predmeta Vzgoja za medije je iz vsebine razvidno, da ta izhaja iz narave medija kot takega ter ob upoštevanju sklopov tisk, radio in televizija upošteva zlasti nastanek posameznih medijev, novinarsko vlogo in etiko, oglaševanje ipd. Filmski elementi so bistveni za poglavje o televiziji. To poglavje ni prilagojeno razvoju televizijskega medija in avdiovizualnih medijskih storitev, ne vključuje možnosti spleta, razumevanja in kritičnega razmišljanja ob drugih možnostih informiranja, na primer družbenih omrežij, drugačne vloge uredniške odgovornosti, spodbujanju promocije in distribucije evropskih avdiovizualnih del, čemur se je prilagodil trg informacij in kar je že regulirano tudi na ravni zakonov²⁴.

Vključno s prilagoditvami sedanjemu stanju in prihodnjemu razvoju spletnih in elektronskih medijev Strategija priporoča, da se pri vsebini »nastanek televizije« vključi razumevanje televizijske forme v navezavi na različne oblike poročanja, filmske naracije (igranih, dokumentarnih, informativnih formatov, njihovih sprememb v zgodovini) in prikazovanja.

Trenutni učni načrt prav tako ne vključuje koncepta medijske pismenosti, ki jo je treba določiti kot temeljni cilj.

Elementi, ki so pri medijski vzgoji pomembni za film in avdiovizualne dejavnosti, so:

- razlikovanje (dekodiranja) med dobesednim pomenom oziroma vizualno podobo sporočila ter subjektivnim pomenom oziroma ideološkimi in kulturnimi kodami sporočila;
- kritično dojetje in razumevanje sporočil avdiovizualnih medijev, v najširšem kontekstu realnih družbenih razmerij moči in družbenih vlog;
- suverena in odgovorna soudeležba v medijskem oziroma javnem prostoru;
- kulturna raznolikost in strpen dialog med ljudmi različnih svetovnih nazorov.

Pri so pomembne zlasti naslednje dejavnosti:

- prepoznavanje razlike znotraj medijske vsebine, namenjene poročanju in med filmskimi vsebinami;
- prepoznavanje skupnih lastnosti vseh avdiovizualnih medijev glede na postopek produkcije;
- sodelovanje pri ustvarjanju avdiovizualnih medijskih vsebin.

2.1.1.3 Specifični elementi samostojne filmske vzgoje

Namen filmske vzgoje je nadgrajevanje vsebin o filmu s področja širše zasnovane vzgoje o umetnosti in medijske vzgoje. Po presoji pristojnega organa za možnost oblikovanja filmske vzgoje na način obveznega izbirnega predmeta.

Filmska vzgoja sooblikuje vzgajanje pogleda, občutljivost za gledanje filmov ter ne ponuja enopomenskega pravilnega načina gledanja in mišljenja, ampak odprtost za najrazličnejše možnosti videnja. Pedagoški proces naj spodbuja razvoj artikuliranega in kritičnega gledalca. Specifični elementi tako zasnovane filmske vzgoje v okviru učnega procesa so kritično vrednotenje filma, neposredni stik s slovenskimi filmski ustvarjalci, spoznavanje slovenske in svetovne filmske dediščine, primerjava filmskih del z drugimi avdiovizualnimi deli ali vizualnimi deli (televizija, internet, video, fotografija), spoznavanje temeljnih značilnosti film in njihovo povezovanje z drugimi umetnostmi, spoznavanje specifičnosti nastanka in produkcije filma ter razumevanje specifičnosti filmske industrije in zgodovinskega razvoja filma.

²⁴ Zakon o avdiovizualnih medijskih storitvah, Uradni list RS, št. 87/11 in 84/15.

2.2 Srednješolsko izobraževanje

2.2.1 Srednje šole in gimnazije: večja vključitev področja filma v obvezne izbirne vsebine in interesne dejavnosti

Vsebine s področja filmske vzgoje so zastopane znotraj interesnih dejavnosti v poklicnih in strokovnih šolah (v obveznem delu interesnih dejavnosti in tudi pri interesnih dejavnosti po prosti izbiri dijaka), z avtonomno odločitvijo šole pa lahko tudi v odprtem kurikulumu kot zunajšolska interesna dejavnost (krožki), v gimnazijskih programih so lahko kot del izbirnih vsebin (znotraj vsebin, povezanih z dijakovo prosto izbiro).

Nastavki za kakovostno vključevanje filma v obvezne izbirne vsebine so navedeni v katalogu obveznih izbirnih vsebin za srednje šole²⁵, ki pa bi ga bilo treba nadgraditi s specifičnimi vsebinami s področja filma. V katalogu je do 15 ur na posamezni letnik namenjenih kulturno-umetnostnim vsebinam, ki jih izvede ali organizira šola. Šola lahko glede na opredelitev šole ali splošna priporočila določeno število ur posveti filmski vzgoji.

Predlagamo tudi, da se v okviru OIV vsebin po presoji Zavoda Republike Slovenije za šolstvo in Centra Republike Slovenije za poklicno izobraževanje, katerih pristojnost je razvoj novih izobraževalnih programov in morebitnih novih učnih načrtov in/ali predmetnih katalogov, preučijo možnosti vključitve vsebin s področja filmske vzgoje v katalog OIV vsebin po dijakovi prosti izbiri. Glede na že obstoječe oblike kulturnih programov in projektov se predlaga oblikovanje vsebin v obliki celovitega paketa, ki ga lahko ponudi ali organizira šola v povezavi z izvajalci kulturnih programov in projektov.

2.2.2 Specifični elementi filma in avdiovizualnih dejavnosti v okviru umetniških gimnazij in strokovno usmerjenih srednješolskih dejavnosti

Znotraj programov umetniških gimnazij bi bilo treba, glede na stanje in potrebe, ki so v Strategiji jasno navedene in opredeljene, oblikovati filmski modul, v katerem naj bo predmetnik zastavljen sodobno, strokovno, dovolj prilagodljivo. Določene dejavnosti v zvezi s pripravo novega modula že potekajo na Zavodu Republike Slovenije za šolstvo.

2.2.3 Specifični elementi samostojne filmske vzgoje

Bistveno je, da se film obravnava samostojno in ne kot orodje za dodatno osvetljevanje problematik, izpostavljenih pri drugih predmetnih področjih. Kljub temu gre tudi za intermedialni in interdisciplinarni predmet, ki prispeva k razumevanju filma kot umetniškega, kulturnega in estetskega izraznega sredstva, s katerim je mogoče doživljati, premišljevati in opredeljevati dogajanja v družbi, odnose med ljudmi ter razmerja med človekom in svetom.

Odločilnega pomena za razumevanje filma je posameznikova gledalska izkušnja, ki se popolnoma realizira, ko so dijaki sposobni celostnega doživetja in obravnave filmskega dela. Ena ključnih nalog filmske vzgoje je zato zasnova pogojev za čim obsežnejše območje preučevanja, ki omogoča razumevanje kompleksnosti ustroja vsakega filmskega dela posebej. Zato je izhodišče poučevanja predpostavka celovitosti, saj se pomenski poudarki posameznih elementov spreminjajo v skladu z okoliščinami filmske artikulacije in njene interpretacije.

²⁵ http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2010/programi/gimnazija/obvezne_izbirne_vsebine.htm#

Specifični elementi tako zasnovane filmske vzgoje v okviru učnega procesa so:

- pregled ključnih prelomnih zgodovinskih dogodkov in dosežkov filma glede na njegovo umetnostno, kulturno in družbeno vlogo;
- poudarek na mejniki tehnoloških sprememb, ki so omogočale spremembe in razvoj načinov filmskega izražanja in kinematografije nasploh;
- filmski jezik oziroma govorica kot svojevrsten način kombiniranja zasnove prostora, časa, pripovedi, poetike, ikonografije, reprezentacije realnosti itd., ki je določen s sistematiko filmskih izraznih sredstev in njihovih medsebojnih odnosov;
- vloga filma v neposrednih družbenih interakcijah, ki se na eni ravni nanaša na načine obravnave družbeno perečih problematik (kakršne predstavljajo razlikovanja po rasni, nacionalni, razredni, verski, starostni, družbenospolni, jezikovni ipd. pripadnosti);
- kinematografska veriga filma od razvoja, produkcije in postprodukcije filma do distribucije; sprejemanje in dojetje filma, ki sega od neposrednega individualnega doživljanja, do poglobljene analize, interpretacije oziroma kritičnega premisleka in vrednotenja posameznega dela.

Iz tega izhajajo specifične dejavnosti, kot so:

- seznanjanje z osnovnimi elementi in zakonitostmi filmskih izraznih sredstev, filmskega ustvarjalnega procesa in tehnološkimi dejavniki;
- informiranje o zgodovinskem razvoju in glavnih epizodah filmske ustvarjalnosti ter tehničnih pogojih, ki so omogočali njen razmah;
- spodbujanje h kritičnemu premisleku;
- spodbujanje k inovativnosti v opredeljevanju vloge in pomena filmske ustvarjalnosti ter vzpostavitvi pozitivnega odnosa do filma kot pomembnega dejavnika sooblikovanja identitete;
- spoznavanje, da filmska izkušnja lahko pomaga pri oblikovanju samozavedanja in kreptvi samozavesti, pri prepoznavanju napačnih in pravih odločitev, pri razvijanju sočutja in dovzetnosti za težave drugih, s čimer pripomore k opredeljevanju in utrjevanju ustreznega mesta v širšem okolju ter je izhodišče za razumevanje univerzalnih zakonitosti življenja.

Namen je spoznavati in razumeti film kot dejavnik, ki obsega vse vrste javnemu prikazovanju namenjenega filmskega in avdiovizualnega ustvarjanja ter pomembno sooblikuje doživljanje in dojetje sveta. Za razumevanje raznovrstnosti elementov, združenih pod skupnim imenovalcem »film«, poučevanje je treba upoštevati temeljna določila njegovega razvoja ter bistvene dejavnike njegove umeščenosti v izobraževalni, kulturni, socialni in ekonomski kontekst z vidika produkcije, ustvarjanja in prikazovanja po eni strani ter z vidika razumevanja in kritične zaznave po drugi.